

Sant Jordi

heroi i patró de Catalunya

Textos de:

Quim Torra

Fotografies de:

Òscar Rodbaç

SANT JORDI

HEROI I PATRÓ DE CATALUNYA

Textos de:
Quim Torra

Fotografies de:
Òscar Rodbag

“Quan un poble pren per patró un heroi és que vol
reviure la seva heroïcitat”.

Joan Maragall (1860-1911)

Primera edició: febrer del 2024

© del text:

Quim Torra

© de les fotografies:

Òscar Rodbag

© de l'edició:

9 Grup Editorial
Cossetània Edicions
C/ de la Violeta, 6 • 43800 Valls
Tel. 977 60 25 91
cossetania@cossetania.com
www.cossetania.com

Disseny i composició: 3 x Tres

Impressió: GPS

ISBN: 978-84-1356-349-7

DL T 24-2024

No és permesa la reproducció total o parcial d'aquest llibre, ni la seva incorporació a un sistema informàtic, ni la seva transmissió en cap forma ni per cap mitjà, sigui electrònic, mecànic, per fotocòpia, per gravació o altres mètodes, sense el permís previ i per escrit dels titulars del *copyright*.

TENIR UN HEROI
DE PATRÓ

El cavaller, el mite, l'heroi, el patró de Catalunya. Envoltat de núvols i cavalcant un cavall blanc, l'any 985 Sant Jordi acompanyà el comte Borrell II per recuperar la ciutat de Barcelona dels musulmans; també es va aparèixer a Jaume I en la conquesta de València i Mallorca. Tot invocant-lo (“Sant Jordi, firam, firam!”), els catalans van fer seva la Mediterrània sencera, i la seva creu s'alçà al castell de Cetines, l'Acròpolis d'Atenes. Les Corts catalanes reunides el 1456 a Barcelona proclamaren Sant Jordi patró de Catalunya, ja que “mossèn Sant Jordi és patró i advocat del senyor Rei”.

Durant segles, els reis catalans van remoure cels i terres per aconseguir-ne alguna relíquia. A la capella del Palau de la Generalitat se'n conserven dos ossos. El cap del cavaller, però, fugí a Venècia. En canvi, arreu de la ciutat, estàtues, escuts, imatges, retaules omplien tots els racons de l'heroi. Pintat pels millors artistes catalans de tots els temps, el famós retaule que presidia la capella del Palau, de Bernat Martorell, es conserva avui fragmentat i distribuït entre The Art Institute de Chicago, el Musée du Louvre de París i el Museu Nacional d'Art de Catalunya.

La bandera amb la creu roja feia funcions de bandera nacional. Amb ella es van batre els diputats de la Generalitat al pla de Palau, mentre el conseller en cap de la ciutat, Rafael Casanova, contraatacava pel flanc esquerre dels catalans amb la de Santa Eulàlia, l'11 de setembre de 1714. Totes dues foren cremades públicament després de la desfeta. Cap de les dues no han tornat a assolir mai el protagonisme que havien tingut.

Símbol de força, de determinació, de lluita, Sant Jordi no és tan sols un heroi; són uns ulls que miren una terra, és la mirada de la història, de la vida i de la llibertat. I on millor es percep aquesta mirada és en l'estàtua de Josep Llimona a Montjuïc. Un cavaller nu, inerme, indefens, sense elm ni cuirassa, cavalcant, tombat d'un costat. Però amb la mirada plena de força, a punt d'esclatar d'energia.

Una mirada que ha resseguit la història de la nació catalana, que l'ha vist néixer, i fer-se forta, i l'ha vist traïda i revoltada. Sant Jordi s'ha fet espasa, i poema, i espiga i puny clos.

La Renaixença va saber veure-hi l'heroi de la nació. Joan Maragall va dir-ne: “Prendre patró vol dir posar-se davant dels ulls una heroica imatge d'allò que volem que sigui la nostra vida, per no defallir al seguir l'exemple adequat, això és, que el temps demana. [...] No n'hi ha prou d'alegrar-se en la festa i la diada, ens cal renovar en cada moment la lluita i la victòria.” Josep Puig i Cadafalch va deixar escrit, a la casa de les Punxes, en un mosaic formidable: “Sant Patró de Catalunya, torneu-nos la llibertat.”

Sant Jordi: mata el drac d'una vegada!

Estendard dedicat a Sant Jordi dissenyat a finals del segle XIX per Enric Monserdà i Vidal, que es va estrenar al 1898 per celebrar la remodelació del conjunt monumental de Sant Pere del Bosc (Lloret de Mar, la Selva). Col·lecció família Cabañas.

PRIMERS ANYS
DEL SEGLE XV

Avui a Montblanc han vingut a mercat els pagesos de tota la contrada. Han anat arribant d'arreu i entren a la ciutat tot travessant els quatre portals que trenquen la muralla que l'encercla.

El rei Pere III n'ordenà la construcció. Fins aleshores, la ciutat quedava protegida per un petit castell situat al Pla de Santa Bàrbara. Però el rei Pere el Cerimoniós s'estimava la ciutat, i, després de la guerra amb Pere el Cruel de Castella, decidí ampliar-ne la protecció. Tots els reis de la Casa Reial de Barcelona han estimat Montblanc. El seu avi, Jaume II, i el seu pare, Alfons III, hi celebraren Corts. El Cerimoniós, també. I fou el seu fill, el rei Joan, qui establí per primer cop el títol del ducat de Montblanc, que hauria de portar l'hereu al tron, el seu germà Martí.

Les Corts se celebraren a l'església de Sant Miquel, la més antiga de la ciutat. Tot i que hi ha algun montblanquí que sosté que ben poques coses s'haurien pogut decidir si tots aquells nobles senyors i capellans es passaven tota l'estona mirant el sostre de Sant Miquel, bocabadats davant d'aquell teginat ple de vida i de colors, on apareixen desenes d'animals fantàstics i cavallers i monstres i dibuixos.

La ciutat bull: tothom és al carrer. Fins i tots els monjos del convent de Sant Francesc semblen interrompre la seva rutina habitual. Alçat sobre la llegenda d'una estada del sant d'Assís en el seu pelegrinatge a Compostel·la, el rei Jaume II hi envià els seus fills durant una epidèmia de pesta, i tot just fa uns anys, fra Anselm Turmeda hi feu estada en el temps dels seus estudis a Lleida, abans de començar els seus viatges per mig món, fins a acabar a Tunis, on molts anys després hi morí, havent-se convertit a l'Islam amb el nom d'Abd-Al·lah at-Tarjuman al-Mayurqí al-Múhtadi.

A l'altre extrem de la ciutat, el pont vell, situat just a l'entrada del nucli en el camí reial, és una munió de carretons, estirats per bous i ases que amb prou feines deixen passar la gent. Però això no sembla amoïnar-li massa, al Francolí, que es limita a fer el seu camí, pacient i resignat, després de dos segles de suportar-lo, pensant que ja arribarà el moment d'abatre'l amb alguna riuada.

Superat el pont, cal deixar enrere l'Hospital de Santa Magdalena, que fa pocs anys s'ha unit al de Sant Bartomeu. La ciutat no para de créixer, i cada dia hi ha més pobres, malalts i pelegrins. Avui és un dia de festa grossa, i entre la multitud no

ÍNDEX

Tenir un heroi de patró	7
Primers anys del segle XV	11
El màrtir Sant Jordi	23
La llegenda de Sant Jordi	29
Un cavaller, una princesa i el drac	37
Sant Jordi i Catalunya	53
La història de la llegenda o la llegenda de la història	57
Epíleg: un dia al Palau de la Generalitat	63

La recreació de la Llegenda ha estat possible per la inestimable col·laboració dels centenars de figurants de l'Associació Medieval de la Llegenda de Sant Jordi de Montblanc i la implicació absoluta de l'Àrea de Turisme i Serveis de Manteniment de l'Ajuntament de Montblanc. Sense tots i cada un d'ells aquest projecte visual mai no hauria estat possible.

Equip de producció

Creació, direcció, fotografia, edició i postproducció:
Òscar Rodbag

Il·luminació realitzada amb el suport de Foto K i Profoto

Assistent d'il·luminació:
Fèlix Sánchez

Recreació digital del Drac:
Astrid Haupt

Maquillatge i perruqueria:
G Perruquers

Comunicació i logística:
Toñi González i Natàlia Moruno

Assistents de guió, figuració i vestuari:
Laura Moliner, May Reyes i Bet Gener

Genet especialista:
Diego Pérez (genet de la Lola, euga de Sant Jordi)